

Mondjuk, hogy így van rendjén, ahogy van; de a mai magyar költészetet kóstitató fejezet valóban nagy fogyatékaikat mi fedezi? Talán nem véletlenül sikeredett oly görbére az *Előszó*ban épp az a mondat, amely a kortársi líra számbavételének módját igyekszik magyarázni. „Az élő klasszikusok közül azok előtt hajtunk fejet – írja a szerkesztő –, akiknek életműve ugyan még befejezetlen, de túlnyomó része már irodalmi kánonunk szerves része, s mint ilyen legalábbis részben befejezettnek tekinthető.” A körülményes okfejtés aligha meggyőző, oldani meg végképp nem oldja a minap még köztünk élt Fodor András, Petri György, Orbán Ottó vagy Wass Albert antológiai hiányát. És nem kellő indok a részben sem „befejezettnek tekinthető”, de az irodalomtörténeti halhatatlanságra csakugyan jó eséllyel aspiráló életművek teljes mellőzésére. Bizony – hogy csak néhány névre utaljunk –, Rába György, Somlyó György, Csoóri Sándor, Lászlóffy Aladár, Kalász Márton, Ágh István, Tandori Dezső, Gergely Ágnes, Nagy Gáspár nélkül a maiak tablója egyszerűen csonka. Az az egykét költő (például Határ Győző, Juhász Ferenc, Kányádi Sándor, Tornai József), aki az eleveneket képviseli, távolról sem nyújt reprezentatív képet a mai magyar líráról; ha már egyszer idáig, az élők mezejéig futott a csodaszarvas, minden bizonynyal szerencsésebb lett volna, ha a ki-

adó vagy a szerkesztő e tagozatot színesebbre népesítve szab határt a gyűjteménynek.

A csodaszarvas nyomában persze a fenntartások fenntartásával sem kárba veszett igyekezet. Aki a közelében él, örökérvényű dolgokat olvashat ki belőle; s minél gyakrabban forgatja, annál inkább örülni fog, hogy magyarul olvas.

KELEMEN LAJOS

(*Tinta Kiadó, Budapest, 2002, 1005 oldal, 7420 Ft*)

A könyvember (Magyar írók novellái a könyvről)

A könyvember című válogatás a műfaj szigorú értelmében nem novelláskötet, hiszen az anyag fele, ha nem több, publicisztikai írás. Így módon a Noran (korábban a Palatinus) tematikus novelláskötet-sorozatának kiemelkedően sokszínű darabjáról van szó. A könyv szerzői többnyire a 20. század első feléből valók: Ambrus Zoltán, Radnóti Miklós, Szerb Antal, Cs. Szabó László, hogy csak a legismertebbek közül említsek néhányat, de becsúszik egy-egy Márai- és Pilinszky-írás is. Mint-hogy zömében publicisztikáról van szó, helyet kapott a könyvben Bálint György, akit publicisták nemzedékei

tisztelnek újságírózseniként. A kötet szerkesztése tehát tényleg a tematikus szempontot követi, így jól megfér egymás mellett például Márai Sándor esszéje a ponyvairodalomról és Kosztolányi Dezső novellája, a *Boris könyve*. Az az érzésünk támadhat olvasás közben, hogy semmi fontos nem maradt ki a könyvből, ami a könyvről szól, így képet alkothatunk a klasszikus modern és későmodern, 20. századi értelmiségiek könyvhöz való viszonyulásáról. Érdekes visszatekintés ez most, hogy a könyv egyeduradalma gyakorlatilag teljesen eltűnt. Érdekes lenne olvasni pár év múltán a *Magyar írók novellái az internetről* című válogatást.

Amellett, hogy átfogó, szinte korrajzszerű képet kapunk, a könyvben szereplő szerzőket is kevésbé ismert oldalukról közelíthetjük meg. Itt van például Radnóti Miklós, akinek expresszív és meggyőzően érett lírája után meglepően hatnak kimért, szabályok közé szorított, szinte iskolás mondatai a *Klasszikusok és modernnek a ponyván* című írásában.

Témában és hangulatban ugyancsak sokszínű a kínálat. Természetesen itt is megjelenik az örök rágnivaló csont: mit olvasnak a tömegek, miért nem adnak ki olcsókönyvtársorozatban, olcsó füzet alakban értékes szépirodalmat, hogy mindenki hozzájuthasson – ismerjük ezt, sosem évül el. Itt van aztán a má-

sik nem évülő téma: az értelmezés, a szöveg és a befogadó viszonya – amit a könyv szerkesztője a Márai-cím átértelmezésével *A könyvek bosszújának* tart. Heltai Jenő *Arab meséje* a rengeteg, de ártalmas olvasás eredményét mutatja be a gőgös antikváriusban, Bálint György a végleges megoldást soha nem kínáló művekről elmélkedik, Pilinszky a természet mint Isten könyve toposzt írja újra. E súlyos témák mellett azért szórakozhatunk is.

Heltai Jenő *Katonakönyvtárában* a könyv mint kincstári tárgy elveszti olvashatóságát: „Az így átvett könyvet a honvéd bal kezében viszi, mégpedig úgy, hogy karját könyökénél derékszögben behajlítja, és mereven előrenyújtja. [...] A könyv helye az ágy fölött lévő polcon a vászonnadrág és a dohány között van. [...] A könyvet mindennap kétszer le kell porolni és a táblát megkefélni.” És sorjáznak tovább a könyvvel kapcsolatos szabályok, mígnem az adjutáns félénken: „De kérem, ezredes úr... ha a könyvet tilos a polcra levenni... hogyan olvassa a legénység?” Az ezredes: „Hogyan olvassa? Hogyan olvassa? Ki beszélt arról, hogy a katonának olvasnia kell.” Hasonló humorral szórakoztatnak Molnár Ferenc és Karinthy Frigyes novellái is.

BUDAI JULIANNA

(*Noran Kiadó, Budapest, 2002, 297 oldal, 2000 Ft*)